

JOSEPH R. SCHERER, Prez. de EANA :

Esperanto en grava filmo

Esperanto-Dialogo en la M. G. M. filmo « Idiota Amuzo »

(Verkita por ĉiuj Esperanto-gazetoj kiuj deziras uzi la enhavon.)

En antaŭaj artikoloj mi klarigis jam multajn detalojn pri la grandskala M.G. M.-filmo « Idiota Amuzo ». Mi priskribis, kiel mi devis dungi taŭgajn geaktorojn por la Esperantaj dialogopartoj, kial reĝisoro Brown decidis uzi nian lingvon, kaj kiel vi povas plej efike venigi la sensacian filmon al viaj kinejoj ie ajn en la ankoraŭ libera mondo. Mi skribis pri la 2,000 gratulleteroj, kiuj venis el ĉiuj mondpartoj, kaj ankaŭ jam aperis artikoloj pri intervjuoj kun Reĝisoro Brown kaj Norma Shearer.

Sed nun la filmo baldaŭ estos montrata en Eŭropo, kaj mi do hodiaŭ volas doni al la legantoj la plej gravajn partojn de la Esperanta dialogo, por ke ankaŭ tute novaj gesamideanoj povu facile kompreni la nature-fluegan lingvon, kiu aŭdiĝas en diversaj partoj de la filmo.

La unua parto de la filmo montras, kiel « Harry », usona soldato (Clark Gable) revenas de la « lasta » mondmilito al Nov-Jorko kaj fariĝas amuzeja aktoro. Li renkontiĝas kun la akrobatino Irene (Norma Shearer) kiu dum unu semajno ludas en la sama amuzejo. Ŝi multege admiras la aktoron Harry... sed dum multaj jaroj ili ne plu revidas unu la alian.

En 1939 Harry vojaĝas tra Eŭropo kun ses belegaj usonaj blondulinoj por ludi en amuzejoj de diversaj landoj. Jen vagonaro veturas tra neĝkovrita altmontaro en imagita « Sennoma Lando ». Harry Van kaj la ses belaj blondulinoj malkomforte sidas en triaklasa vagono inter gekampanoj kiuj inter si parolas en Esperanto :

Dikega kampanano : « Mi diras al vi, se la milito venos, ni restos ekster ĝi. Lasu aliajn batali inter si ĝis la morto. Estos des pli bone por ni ».

Oficiro : « Eble ni ne kapablos resti ekster ĝi ! »

Post kelkaj momentoj la trajno haltas abrupte. Harry plendas angle la tro multaj haltoj. Demandas la

Oficiro : « Kion vi diras ? » Sed Harry ne komprenas la demandon.

Trajna konduktoro (kriante tra la gongaro) : « Monta Loda ! Ĉiuj eliras ĉi ! La trajno ne iras pluen ! Ĉiuj as ! »

Pakajisto ĵetas la kofrojn de la knabinoj kaj Harry el la pakajvagono. Harry angle forte protestas kontraŭ detruiga traktado, sed la pakajisto fluega Esperanto respondas :

Pakajisto : « Foriru, vi granda ĝulo ! Ĉu vi ne vidas ke mi estas okupita. Se vi volas scii kio ĝenas vin, iru konsulti bonan doktoron, sed haltu ĝeni min ! »

Post kelkaj momentoj Harry plendas, kaj denove, eĉ pli kolere, la

Pakajisto : « Foriru, vi granda ĝulo ! »

Hotela bonvenigisto, kiu estas usonano kaj do fremdulo en tiu ĉi lando, vokas portiston per (intence) hezitema Esperanto :

Hotela bonvenigisto : « Portisto ! Kofrojn de... s-ro Van... ai la hotelo ! »

Post kiam kelkaj turistoj jam alvenis en la preskaŭ fermita sezona mont-hotelo subite forta sirena bruo aŭdiĝas de flugkampoj kiu kuŝas profunde en la valo.

Hotelestro (krias ekscitite) : « Hie tiom da bruo, tiom da konfuzo, kaj la sireno ! »

Sur la flugkampoj, kiu estas kaŝita profunde en la valo inter altegaj montoj oni vidas amasojn da militaj aeroplanoj kiuj sin preparas por ataki kaj detruigi ĉefurbon de najbara lando.

Baldaŭ poste alvenas per eleganta tomobilo la plej timata municiaĝento de Eŭropo, kiu tie kaj ĉie incitas militon.

por ke la diversaj registaroj aĉetu ĉiam pli da municio. Kun li estas tre eleganta « edzino », kiu estas « rusa altnobelino » kies onklo estis la caro de Rusujo.

Sed Harry tuj suspektas ke ŝi estas la iama akrobatino kiu lin admiris antaŭ multaj jaroj en Usono. Sed li ne estas certa; kaj ŝi tute ne konsentas koni lin.

Antaŭ la vespermanĝo subite alvenas majoro de la flugarmeo por venigi la kelkajn flug-oficirojn kiuj trinkas ĉampanon en la hotela trinkejo. Jen sekvas tre vigla Esperantlingva dialogo :

Oficiro : « Atenton! »

Majoro : « Ordonoj ĵus venis ! Al niaj postenoj! »

Oficiro : « Sajnas ke la milito eksplodis ».

Majoro : « Jes ».

Diversaj oficiroj (unu post la alia, dum kiam ili forlasas la hotelon rapide) : « Mi esperas pri bona batalo ! Mi ĝojas ! Mi estas kontenta ! Mi estas feliĉa ! Gloro al nia lando ! »

Pli malfrue en la vespero, kelkaj oficiroj venas al la hotelo, dum kiam oni dancas en la luksa trinkejo. Alvenante ili diras inter si :

Oficiroj : « Vidu ! Belegaj blondaj dolĉulinoj ! Ili estas Amerikaninoj !

Certe ili venas de Hollywood ! Prezentu nin al ili !

Kapitano, ni deziras renkonti ilin ! Iom da ĉampano por ni ĉiuj, kaj ankaŭ por la belegaj fraŭlinoj ! »

Kapitano (Josef Schildkraut) : « Vi renkontos ilin post la danco ! »

Ofte ĉe eŭropa prezentado kelkaj film-partoj kaj do ankaŭ kelkaj frazopartoj estas eltranĉataj. Mi ne povas kontroli, ĉu eble kelkaj Esperantaj vortoj malaperos.

La oficiroj estas senpaciencaj kaj tuj deziras danci kun la knabinoj, sed... subite alvenas « fanatika » pac-propagandisto, kiu blasfemas la flugoficirojn, angle kriante al ĉiuj gastoj, ke ĝuste de tiu ĉi flugkampe iris aeroplanoj por detrui najbarajn urbojn, kaj ke do tiuj ĉi oficiroj estas murdistoj ktp...

La oficiroj estas konsternitaj. Ili ne komprenas la anglan lingvon. Demandas

La oficiroj : « Kion li diras ? »

La kapitano kaj aliaj gastoj klopodas kvietigi la pac-propagandiston. Sed li nun eĉ pli furioze insultas la oficirojn. Do diras

La Kapitano : « Forprenu lin ! » (Li estas mortpafota.)

En sekvanta sceno oni vidas kiel la oficiroj ankoraŭ dancas kun la usonaj belulinoj, longe post la noktomezo. Ĉe la fino de unu tia danco :

Diversaj oficiroj : (al la fraŭlinoj, duonlaŭte, ĉiuj samtempe : « Dankon pro la danco. Vi mirinde dancis. Ĉu vi volas ion trinki nun ? Venu ion trinki ! Bonan ĉampanon, jes ?... » (La frazoj ne aparte kompreniĝas.)

En la sekvanta tago la turistoj fine ricevas la permeson daŭrigi sian vojaĝadon. Sed la municio-agento postlasas en la hotelo la « rusan altnobelinon », ĉar hieraŭ ŝi kuraĝis kulpiĝi lin pro la nova mondmilito. Li respondis ke li admiris ŝin pro ŝia kapablo fari la plej mirindajn mensogojn kaj ke pro tio ŝi estas al li tiom utila helpantino. Hodiaŭ li rifuzas garantii por ŝia pasporto kiu ne estas en ordo.

Kiam Harry vidas la mizeron de Irene, li proponas helpi al ŝi, kaj post longa hezitado ŝi fine konfesas, ke, jes, ŝi estas la iama ruĝhara Irene kiun li konis en Usono. Do Harry decidas resti kun Irene en la forlasota hotelo.

Subite ekaŭdiĝas kolosa bruo. Malamikaj aeroplanoj venas por detrui la flugkampon en la valo. Jen kelkaj pliaj Esperantaj vortoj :

La Majoro : « Estas la bombaeroplanoj ! Ili venis ! »

La Kapitano (Schildkraut) : « Al niaj postenoj ! Rapide ! »

La Hotelestro : « Subenigu la kurtenojn, rapide, rapide ! Estingu la lampojn ! Rapide ! Al la kelo ! Rapide ! »

Irene mirakle saviĝas spite de la komplete detruo de la luksa hotelo. Ĉirkaŭbrakante sin en la teruro, ili rimarkas ke la aeroplana bruo mallaŭtiĝas. Por eltiri ŝin el la freneziga terurigo Harry proponas al Irene, ke ili kune laboru kiel « famaj mens-divenistoj » en grandaj amuzejoj. Do ĝis la lasta momento Harry kaj Irene en la koroj estas amuzegaj geaktoroj.